

UOT: 636/639, 338.439

AZƏRBAYCANDA QOYUNÇULUĞUN TARİXİ KEÇMİŞİ, MÜASİR VƏZİYYƏTİ VƏ İNKİŞAF PERSPEKTİVLƏRİ

Ramiz Kamal oğlu İsgəndərov, i.e.d., məsləhətçi-professor

AzTU-nun “İqtisadiyyat və statistika” kafedrası

e-mail: isgenderov_ramiz@mail.ru

Famil Vəli oğlu Rüstəmov, i.ü.f.d., dosent

Elm və Təhsil Nazirliyinin İqtisadiyyat İnstitutu,

“Aqrar sektorun iqtisadi problemləri” şöbəsinin aparıcı elmi işçisi

e-mail: Familrustamov456@gmail.com

Xülasə

Təqdim edilən məqalədə qoyunçuluğun insan cəmiyyəti üçün əhəmiyyəti, qoyun ətinin faydaları göstərilir, dünyada qoyunçuluğun müasir vəziyyəti araşdırılır, qoyun, qoyun əti, yun istehsalı üzrə dünya liderləri olan ölkələr qeyd olunur. Həmçinin Azərbaycanda qoyunçuluqla bağlı mövcud durum, qoyunların sayı, cinslərindən ətraflı bəhs olunur, bu sahədə mövcud problemlər, maneələr işıqlandırılır. Sonda isə Azərbaycanda qoyunçuluğun inkişafı ilə bağlı bir sıra təkliflər irəli sürülür.

Açar sözlər: *aqrar sahə, heyvandarlıq, qoyunçuluq, ət, yun, biçənək, otlaq.*

Giriş

Qoyunçuluq heyvandarlığın çoxlu sayda müxtəlif məhsullar – qoyun əti, quzu əti, süd və süd məhsulları, yağ və digər yüksək yağlılığa malik qidalar, müxtəlif təyinatlı yun, xəz və dəri xammalı istehsal edən mühüm, spesifik və əhəmiyyətli bir sahəsidir. Dünyada və ölkəmizdə çoxlu sayda qoyun cinsləri mövcuddur ki, onlar da ixtisaslaşma baxımından fərqləndirilir: yunluq, ətlik, südlük, xəzlik, ətlik-yağlıq, ətlik-yunluq, ətlik-südlük, ətlik-südlük-yunluq, ətlik-yağlıq-yunluq və s.

Qoyunçuluğun əhəmiyyəti təkcə qeyd olunan məhsullarla məhdudlaşmır. Məhsuldarlığın olduqca aşağı olduğu səhra və yarımşəhra ərazilərdə, torpaq qatının dayaz olduğu çöllük zonalarında, eləcə də müxtəlif dağlıq sahələrdə qoyunlar ən məhsuldar və ən faydalı kənd təsərrüfatı heyvanı hesab olunur. Bu ərazilərdə qoyunlar səmərəlilik baxımından əvəzolunmazdır. Dünyada 1 milyarda yaxın insanın yaşadığı son dərəcə ekstremal təbii-iqlim bölgələrində (quraqlıq çöllər, yarımşəhralar, səhralar) qoyunlar insanların dolanışığının əsas mənbələrindən birini təşkil edir. Qoyun əti və südü onların əsas qidası olmaqla, yun, dəri xammalı milli geyim və ayaqqabı istehsalı üçün materiallar,

keçə, iplik yun, qoyun dərisi yaşayış üçün tikinti materialı olaraq yurdların, çadırların qurulması üçün əvəzsiz rol oynayır. Qoyun peyini isə evlərin, yurdların qızdırılması və yemək bişirilməsi üçün istilik mənbəyi, eləcə də gübrə rolunda çıxış edir. Bütün bunlar qeyd edilən ərazilərdə yerləşən yaşayış məntəqələrini ayaqda saxlayır ki, bu da bu bölgələrdə yaşayan qədim xalqların adət-ənənələrini və mədəniyyətini qoruyub saxlamağa imkan verir.

Qoyun yunu, xüsusən də zərif yun dünyada qədim dövrlərdən bəri hər zaman yüksək tələbatla malik olub. Qoyun əti yüksək kaloriliyə malik olmaqla, tərkibinə görə başqa növ heyvanların ətindən xeyli fərqlənir. Qaramal və donuz ətindən fərqli olaraq qoyun ətindəki piyin tərkibində insan üçün zərərli sayılan xolesterin yağ turşusunun miqdarı daha azdır.

Qoyun südü də qidalılıq baxımından başqa növ heyvanların südündən fərqlənir. Qaramal südündəki qidalı maddələrin 95-96%-i orqanizm tərəfindən mənimsənilə bildiyi halda, qoyun südünün tərkibindəki qidalı maddələrin 98-99%-i mənimsənilir. Hazırda dünyada qoyun südündən altı yüzə yaxın müxtəlif növ pendir hazırlanır. Qeyd etməliyik ki, qoyun südündən hazırlanan pendirlərin kalorilik əmsalı hətta ət məhsullarından da yüksəkdir. Elmi araşdırmaların nəticələrinə əsaslanaraq deyə bilərik ki, qidalılıq tərkibinə görə qoyun əti quzu əti ilə müqayisədə daha zəngindir. Eyni zamanda, qoyun əti həm də tez həzmediləndir.

Dünyada qoyunçuluq

1954-cü ildə U. Van Royen qeyd edirdi ki, o zaman üçün dünyada mövcud olan 250-dən çox qoyun cinsindən yalnız 12-si xüsusi əhəmiyyətə malikdir. 1959-cu ildə məşhur alim S.N. Boqolyubski dünyada qoyun cinslərinin 350 dən çox olduğunu yazırdı. 1984-cü ildə isə A.A. Veniaminov FAO-nun məlumatlarına əsaslanaraq qoyun cinslərinin 600-ə yaxın olduğunu qeyd edirdi. Keçən 40 ilə yaxın bir dövr ərzində bir sıra qoyun cinsləri öz mövcudluqlarını qoruya bilməsələr də, hazırda dünyada kifayət qədər çox sayda qoyun cinsi var ki, onlardan da 100-ü beynəlxalq, 130-u isə regional əhəmiyyətli cinslərdir. Avropa, Asiya və Afrika qitələrində yerli qoyun cinsləri mövcud olsa da, Amerika (XV-XVI əsrlər) və Avstraliya (XIX əsrin əvvəlində) qitələrinə qoyunlar digər qitələrdən gətirilmişdir [2].

Hazırda dünyanın 190 ölkəsində 570-dən çox mədəni qoyun cinsi yetişdirilir ki, onların da sayı 2022-ci ildə 1 milyard 296 milyondan çox olmuşdur. Müqayisə üçün deyək ki, 2020-ci ildə bu göstərici 1,263 milyard idi. Hazırda qoyunçuluqda baş sayına görə lider ölkə Çin Xalq Respublikası (187 milyon) hesab olunur. Bu sıralamada sonrakı yerlərdə Hindistan (75 milyon) və Avstraliya (74,7milyon) qərarlaşıb. İllik hesabatlarla görə, 2020-ci ildə Çində qoyunların baş sayında 0.7%-lik azalma baş versə də, Hindistanda və Avstraliyada müvafiq olaraq 2% və 2.8% artım olmuşdur [4, 5].

Rusiya Federasiyasında qoyunların 40%-dən çoxu Şimali Qafqaz regionunun təsərrüfatlarında saxlanılır. Rusiyada 2015-ci ildən etibarən qoyunların sayı davamlı şəkildə azalmaqdadır. 2022-ci ilin statistik məlumatlarına görə, son 7 il ərzində bu azalma təqribən 16% civarındadır.

Sovetlər dönəmi ilə müqayisədə Qazaxıstanda da qoyunların baş sayında ciddi azalma var. 2018-ci ildən sonra qoyunçuluqda müəyyən artım müşahidə edilsə də, 30 illik müstəqillik dövründə Qazaxıstanda qoyunların sayında 30%-dən çox azalma baş vermişdir. Məlumat üçün qeyd edək ki, 1972-ci ildə SSRİ-də mövcud olan qoyun baş sayının, eləcə də istehsal olunan qoyun ətinin və yunun 22-23 faizi Qazaxıstan SSR-in payına düşürdü [3].

Ümumiyyətlə qoyun cinsləri yununa görə yarımzərifyunlu, zərifyunlu, yarımqabayunlu və qabayunlu kimi təsnifatlandırılır. Dünyada yun istehsalına görə Çin və Avstraliya lider ölkələrdir. Çin təmizlənməmiş yun istehsalı üzrə ilk yerdə olsa da, təmiz yun istehsalında Avstraliyadan geri qalır. XX əsrin sonlarına qədər demək olar ki, dünyanın hər yerində iqtisadi baxımdan qoyun yunu qoyunçuluq məhsulları arasında əsas yer tuturdu. O dövrlərdə qoyun ətinə nisbətən yun məhsulu daha baha qiymətləndirilirdi. Lakin XX əsrin sonlarından başlayaraq dünyada sintetik və süni analoqlar təbii qoyun yununu sürətli şəkildə əvəzləməyə başladı. Sintetik və süni analoqların daha ucuz başa gəlməsi, bir sıra keyfiyyətlərinə görə təbii qoyun yunundan geri qalmaması, xüsusilə də zərərvericilərə qarşı daha dayanıqlı olması onların populyarlığını sürətlə artırdı. Təbii qoyun yununun insan orqanizmi üçün daha faydalı olması, qan dövranına, əzələ və sinir ağrılarına yaxşı təsiri isə hələ ki, arxa planda qalmaqdadır. Son dövrlər dünyada hərbi münaqişələrin çoxalması və ərzaq qiymətlərinin sürətlə artması fonunda ərzaq təhlükəsizliyi məsələlərinin, ərzaq qıtlığının kritik həddə çatması qoyun ətinin iqtisadi əhəmiyyətini artıraraq onu bir nömrəli qoyunçuluq məhsulu edib. Dünyada kimya sənayesinin sürətli inkişafı nəticəsində sənayenin yuna olan tələbatı süni liflər hesabına ödənilməkdədir. Əvvəllər 1 kq qoyun yunu qoyun ətindən 4-5 dəfə baha idisə, indi əksinə olaraq 1 kq qoyun ətinin dəyəri 2,5-3 kq yunun dəyərindən üstün olmuşdur.

Ümumilikdə, 2021-ci ildə dünyada təxminən 16 milyon tona yaxın qoyun və keçi əti istehsal edilib ki, bunun da 5,2 milyon tonu Çinin payına düşür. Hindistan 824,3 min tonla ikinci yerdədir ki, bu da Çindən təxminən altı dəfədən çox azdır. Bu sıralamada növbəti yerlərdə Pakistan (765 min ton), Avstraliya (676 min ton), Türkiyə (480 min ton), Yeni Zelandiya (456 min ton), Nigeriya (409 min ton), Sudan (387 min ton), Əlcəzair (361 min ton) və Çad (346 min ton) qərarlaşmışdır.

Azərbaycanda qoyunçuluq

Respublikamızda heyvandarlığın əsas sahələrindən biri hesab olunan qoyunçuluq qədim tarixə malik olmaqla uzun inkişaf yolu keçmişdir. Ölkəmizin təbii-coğrafi şəraiti burada qoyunçuluğun yaranması və inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Azərbaycanda qoyunçuluq köçəri və yarımköçəri xarakteri daşımaqla əsasən yay-qış örüş-otlaq sahələrində, dağlıq və dağətəyi ərazilərdə daha çox inkişaf etmişdir. Ölkədə təbii və xalq seleksiyası yolu ilə xeyli qiymətli qoyun cinsləri genefondu yaradılmışdır. Həmin cinslərdən xüsusilə Mil-Qarabağ, Gədək, Qala, Abşeron, Pirəsora, Ləzgi, Qaradolaq, Caro, Balbas, Şirvan, Mazex, dağ merinosu qoyun cinslərini qeyd etməliyik. Respublikamızda əsasən ətlik-südlük-yunluq istiqamətində olan yarımqabayunlu və qabayunlu qoyun cinsləri geniş yayılmışdır. Bu cinslər xəstəliklərə daha dözümlü olmaqla bərabər, tezyetişən, dölvermə qabiliyyətli, yüksək məhsuldarlığı, dadlı əti olan cinslərdir [6].

Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi hesabatlarına əsasən deyə bilərik ki, 2023-cü il yanvar ayının 1-nə ölkə ərazisində 7 milyon 170 mindən bir qədər çox qoyun mövcud olub ki, bu da 2017-ci illə müqayisədə 650 min başdan çox və ya 8,3% azalma deməkdir. Son 5 ildə Naxçıvan MR və Mil-Muğan iqtisadi rayonu xaric, bütün bölgələrdə qoyunların baş sayında azalma baş vermişdir. 2017-ci illə müqayisədə qoyunların baş sayında ən çox azalma Şəki-Zaqatala (26,2%), Dağlıq Şirvan (15,7%), Quba-Xaçmaz (15,7%), Gəncə-Daşkəsən (14,6%) iqtisadi rayonlarında müşahidə olunmuşdur (*Cədvəl 1*).

Cədvəl 1. Qoyunların sayı (min baş)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Azərbaycan	7 820 981	7 681 674	7 575 381	7 483 725	7 314 166	7 170 828
Bakı şəhəri	15 487	14 808	20 608	23 254	15 921	16 971
Naxçıvan Muxtar Respublikası	491 307	497 637	506 242	517 379	533 250	541 813
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu	177 177	171 816	159 805	160 078	161 602	155 108
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu	600 510	599 251	591 604	563 859	542 919	506 306
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu	581 829	569 908	552 353	550 715	518 931	496 883
Qarabağ iqtisadi Rayonu	817 006	808 800	767 355	734 727	731 130	706 331
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu	1 007 396	957 075	940 179	925 358	908 267	900 312
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu	492 823	477 177	466 862	460 576	434 761	415 402
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu	440 613	432 462	440 719	440 527	434 940	430 026
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu	596 211	596 526	598 592	597 315	597 606	593 434
Mil-Muğan iqtisadi rayonu	861 884	870 872	880 658	876 841	876 350	894 122
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu	737 151	720 860	711 293	696 027	594 773	543 911
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu	423 660	387 894	369 591	368 165	402 117	413 095
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu	577 927	576 588	569 520	568 904	561 599	557 114

Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsi, “Azərbaycanın kənd təsərrüfatı” Statistik məcmuə, Bakı-2023, səh. 666; https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/source/agriculture_2023.zip

İnzibati rayonlara gəldikdə, ən çox azalma Şəki (119844 baş və ya 42,9%), Ağcabədi (92332 baş və ya 28,6%), Qəbələ (53096 baş və ya 29,5%), İsmayıllı (47150 baş və ya 28,5%), Şəmkir (40709 baş və ya 14,3%), Gədəbəy (38779 baş və ya 15,4%), Qusar (27719 baş və ya 31,4%), Göygöl (26109 baş və ya 18,1%), Daşkəsən (24971 baş və ya 23,6%), Samux (24653 baş və ya 17%) və Şamaxı (23031 baş və ya 17,9%) rayonlarında olmuşdur.

Qoyunların baş sayında azalmanın səbəblərindən biri kimi son dövrlərdə qışlaq örüş-otlaq sahələrinin ixtisar olunmasını göstərmək olar (*Cədvəl 2*).

Cədvəl 2. 2003-2014-cü illərdə əkin yerləri, biçənək və örüş-otlaq sahələrinin və qoyunların sayının dəyişilməsi

İllər	Əkin yeri	Biçənək və örüş-otlaq sahələri	Qoyunlar
	min ha	min ha	min baş
2003	1 785,6	2 690,3	6 676,0
2014	1 885,6	2 609,7	7 987,3
2015	1 897,5	2 595,1	8 025,6
2016	1 959,1	2 532,9	7 966,5
2017	2 054,7	2 436,2	7 821,0
2018	2 057,9	2 426,6	7 681,7
2019	2 056,5	2 423,4	7 575,4
2020	2 045,2	2 423,0	7 483,8
2021	2 049,8	2 417,5	7 314,2
2022	2 052,8	2 415,0	7 170,8

Mənbə: Dövlət Statistika Komitəsi, "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı" Statistik məcmuə, Bakı-2023, 704 s. https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/source/agriculture_2023.zip

Cədvəlin məlumatlarından da göründüyü kimi, son 20 ildə ölkə ərazisində biçənək və örüş-otlaq sahələrində 275 min hektara yaxın (və ya 10,2%) azalma baş vermişdir.

Heç kimə sirr deyil ki, heyvandarlığın inkişaf etdirilməsinə təsir göstərən başlıca amillərdən biri möhkəm və dayanıqlı yem bazasının mövcudluğudur. Respublikamızda kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların tərkibində biçənək və örüş-otlaq sahələrinin nisbi payı xeyli azalsa da, hazırda bu göstərici 50%-in üzərindədir. Təbii çəmənliklər, biçənəklər, örüşlər və mövsüm otlaqları heyvandarlığın təbii yem mənbələrinin əsasını təşkil edir. Həmin otlaqlar hələ də kənd təsərrüfatı heyvanlarının, xüsusən də qoyunların yemə olan tələbatının əsas mənbəyi olaraq qalmaqdadır.

Nəticə

Hesab edirik ki, ölkəmizdə qoyunçuluğun inkişafına təkan verə biləcək addımlardan biri ölkədə bu sahə ilə bağlı aqrar emal şəbəkəsinin genişləndirilməsi və müasir tələblər səviyyəsində qurulmasıdır. Hazırda qoyunçuluqla məşğul olan kəndli və fermerlərimiz gəlirlərini yalnız qoyun ətinin satışından əldə edirlər ki, bu məbləğ çox da böyük olmur. Sovetlər dönəmindən fərqli olaraq son zamanlar daha ağırçəkili qoyun və qoç ətinə tələbat çox az olduğundan qiyməti də aşağı olur. Əksər iaşə müəssisələri, kafe və restoranlar (unutmayaq ki, əsas istehlakçılar da məhz onlardır), eləcə də fərdi istehlakçılar maksimum 13-14 kq ət verən qoyun və quzu əti alırlar ki, bu da fermerləri əlavə gəlirdən məhrum edir. Fermerlərimiz demək olar ki, yun, dəri, daxili möhtəviyyat satışından gəlir əldə edə bilmirlər.

Süd emalı müəssisələrinin az olması isə tədarük məntəqələrində qoyun südünün alışı qiymətlərinin aşağı olmasına səbəb olan amillərdəndir.

Əvvəllər fərdi sahibkarlar qoyun dərilərini ilkin, primitiv emaldan sonra xaricə sata bildiklərinə görə çox aşağı qiymətə də olsa, fermerlərdən, kəsim məntəqələrindən, qəssabxanalardan satın alırdılar. Lakin sonradan iri və xırda buynuzlu heyvan dərilərinin ixracına tətbiq olunan ixrac gömrük rüsumları əksər sahibkarları bu işdən uzaqlaşmağa məcbur etdi. Hazırda ölkəmizdə qoyun dərisinə tələbat çox aşağı səviyyədədir. Ölkəmizdə müasir tələblərə cavab verən kəsim sexləri, dəri emalı müəssisələri fəaliyyət göstərərsə, təbii ki, həm qoyunçuluqla məşğul olan fermerlərimiz, həm də iqtisadiyyatımız bundan fayda görər. İndi müasir kəsim sexlərinin məhdud olması səbəbindən qəssabxanalarda fərdi qaydada kəsilən heyvanların dəriləri emal müəssisələri üçün az yararlı hesab olunur. Qəssabxanalarda kəsilən heyvanların möhtəviyyəti və dəriləri tədarük məntəqələrinə təhvil verilmədiyindən bu hissələr hara gəldi tullandığına görə sanitariya vəziyyətin çətinləşməsinə səbəb olur. Xarici ölkələrdə qoyunçuluqla məşğul olan fermerlər yun, dəri, daxili möhtəviyyət, hətta buynuz satışından yüksək gəlirlər əldə edirlər.

Ölkəmizdə qoyunçuluğun inkişafı üçün, həmçinin örüş-otlaq sahələri ilə bağlı normativlərə əməl edilməli, növbəlilik prinsipləri qorunmalıdır. Çünki fasiləsiz otarma otlaq və örüşlərin ot sahəsini məhv edir, səhrələşməyə, deqradasiyaya səbəb olur.

Örüş-otlaq sahələrində yem bitkilərinin əkilməsi də çox faydalı ola bilər.

Ədəbiyyat

1. Q.Q. Abdullayev, M.İ. Əliyev. Qoyunçuluq, "Yazıçı" nəşriyyatı, Bakı-2014, 451 səh.
2. Данкверт С.А., Холманов А.М., Осадчая О.Ю. Овцеводство стран мира. Издание 2-ое, Москва, 2011. - 550 с.
3. Размещение овцеводства в основных овцеводческих районах и республиках СССР / [Elektron resurs] / Большая Советская Энциклопедия <http://gatchina3000.ru/great-soviet-encyclopedia/bse/083/563.htm>
4. World Sheep Numbers & Wool Production / [Elektron resurs] / IWTO Market Information Ed.17 <https://iwto.org/wp-content/uploads/2022/04/IWTO-Market-Information-Sample-Edition-17.pdf>
5. Ranking of countries based on sheep population / [Elektron resurs] / ResearchGate GmbH https://www.researchgate.net/figure/Ranking-of-countries-based-on-sheep-population_tbl4_332947789
6. Heyvandarlıq / [Elektron resurs] / Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin internet saytı, <https://www.agro.gov.az/az/heyvandarliq/qoyunculuq>
7. "Azərbaycanın kənd təsərrüfatı" Statistik məcmuə / [Elektron resurs] / Dövlət Statistika Komitəsi, Bakı-2023. https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/source/agriculture_2023.zip

Prof. Dr., R.K. Iskanderov

Department of "Economics and Statistics" of AzTU

Ph.D., F.V. Rustamov

Institute of Economics of the Ministry of Science and Education,
"Economic problems of the agricultural sector" department

History, current state and prospects of development of sheep breeding in Azerbaijan

Abstract

The presented article examines the importance of sheep farming for human society, the benefits of lamb, the current state of sheep farming in the world, as well as the countries that are world leaders in the production of lamb and wool. Detailed information is also provided on the current situation of sheep breeding in Azerbaijan, the number and breeds of sheep, and current problems and obstacles in this area are highlighted. In conclusion, a number of proposals were made for the development of sheep breeding in Azerbaijan.

Keywords: *agricultural sector, livestock breeding, sheep breeding, meat, wool, mowing, pasture.*

Д.э.н., профессор, Р.К. Искандеров
Кафедра «Экономики и статистики» АЗТУ

Д.ф.э.н., Ф.В. Рустамов
Институт экономики Министерства науки и образования,
кафедра «Экономические проблемы аграрного сектора»

История, современное состояние и перспективы развития овцеводства в Азербайджане

Резюме

В представленной статье рассмотрено значение овцеводства для человеческого общества, польза баранины, современное состояние овцеводства в мире, а также страны, являющиеся мировыми лидерами по производству баранины и шерсти. Также предоставляется подробная информация о нынешней ситуации овцеводства в Азербайджане, поголовье и породы овец, освещаются существующие проблемы и препятствия в этой области. В заключение высказан ряд предложений по развитию овцеводства в Азербайджане.

Ключевые слова: *аграрная сфера, животноводство, овцеводство, мясо, шерсть, покос, пастбище.*